

EMERYTURY POMOSTOWE

Kalendarium prac nad emeryturami pomostowymi/ emeryturami dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

- **Czerwiec 1998** – powołano zespół ds. negocjacji emerytur pomostowych.
- **Grudzień 1998** – Prezydium KK zwróciło się do ówczesnego rządu o przyspieszenie prac nad wprowadzeniem ustawy regulującej uprawnienia emerytalne pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
- **Grudzień 1998** – Rząd zobowiązuje się, że w sprawie uprawnień do emerytur pomostowych zostanie zachowany tryb negocjacyjny.
- **Maj 1999** – Związek zapowiedział, że konsekwentnie będzie dążył do objęcia uprawnieniami do wcześniejszych emerytur wszystkich osób wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.
- **Grudzień 2004** – Komisja Krajowa zażądała wycofania ówczesnego projektu ustawy o emeryturach pomostowych i rekompensatach i przystąpienia do rozmów zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.
- **Maj 2005** – Strona rządowa potwierdza, że wywiąże się z zobowiązania związanego z negocjacyjnym trybem pracy nad emeryturami pomostowymi.
- **Kwiecień 2007** – Rząd w deklaracji dotyczącej rozpoczęcia negocjacji umowy społecznej potwierdza wcześniejsze ustalenia.
- **18 kwietnia** – Komisja Krajowa w swoim stanowisku zastrzega, że tylko kryterium medyczne może być podstawą określenia prawa do emerytury dla osób zatrudnionych w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Komisja Krajowa zobowiązała Prezydium KK do podjęcia stosownych działań statutowych do akcji protestacyjnej włącznie.
- **27 kwietnia 2007** – Rząd przedstawia projekt ustawy o emeryturach pomostowych. musi być podstawą określenia prawa do emerytury dla osób zatrudnionych w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze.
- **29 maja 2007** – Prezydium KK zażądało odrzucenia rządowego projektu ustawy o emeryturach pomostowych.
- **5 czerwca 2007** – Wszyscy partnerzy społeczni z zespołu Komisji Trójstronnej ds. Społeczno-Gospodarczych odrzucili rządowy projekt ustawy o emeryturach pomostowych. Zespół ds. ubezpieczeń społecznych zdecydował, zgodnie z decyzją prezydium Komisji Trójstronnej, o rozpoczęciu rozmów na temat emerytur dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w ramach umowy społecznej. □

Wygasające prawo?

Rozmowa z dr. MARCINEM ZIELENIECKIM z Działu Prawnego Komisji Krajowej

– **Emerytur pomostowych jeszcze nie ma, a wywołują dużo emocji. Co to jest emerytura pomostowa?**

– Emerytura pomostowa to świadczenia o charakterze szczególnym przede wszystkim dlatego, że to ma charakter okresowy czyli przysługują od momentu nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym do momentu osiągnięcia normalnego wieku emerytalnego. Druga szczególność polega na tym, że jest odrębne źródło finansowania tych emerytur, czyli już nie Fundusz Ubezpieczenia Społecznego. W projekcie ustawy proponuje się, żeby to był fundusz emerytur pomostowych.

– **Komu mają przysługiwać emerytury pomostowe?**

– Emerytury pomostowe mają przysługiwać tym osobom, które wykonują pracę w warunkach szczególnym i szczególnym charakterze. Obecna lista z 1983 r. jest bardzo długa. Do obecnych czasów nastąpił znaczny postęp techniczny, warunki szczególne w wielu wypadkach zniknęły i jest potrzeba opracowania nowego wykazu. Tymczasem do projektu nie dołączono listy zawodów uprawnionych do emerytur pomostowych. Rząd twierdzi, że przedstawi listę zawodów w rozporządzeniu, chociaż zgodnie z konstytucją zakres podmiotowy zabezpieczenia społecznego powinien być określony w ustawie.

– **Skoro mają to być emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach, dlaczego założono ograniczenia wiekowe?**

– Nie wiemy, dlaczego projekt oparto na założeniu, że pojęcie emerytury pomostowej wiąże się z koncepcją wygaszania szczególnych uprawnień emerytalnych. Rzeczywiście w 1999 r. w momencie wejścia w życie reformy emerytalnej mieliśmy do czynienia z koncepcją wygaszania tych szczególnych uprawnień, ale to

dotyczyło tylko emerytur z FUS. Założenie jest jasno wyrażone w ustawie i ten przepis ciągle obowiązuje, że dla osób urodzonych po 1948, którzy są zatrudnieni w warunkach szczególnych i szczególnym charakterze zostaną ustanowione emerytury pomostowe. Tam nie ma mowy o tym, że te osoby mają się urodzić w latach 1949-1968, ani że dotyczyć to będzie osób, które przed 1999 r. rozpoczynały pracę w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze.

– **Komu nie będzie przysługiwało prawo do emerytury pomostowej?**

– Według projektu, który otrzymaliśmy osoba, która nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze przed 1999 r. nawet jeżeli po 1999 r. rozpoczęła taką pracę na podstawie obecnych przepisów nie nabydzie prawa do emerytury pomostowej. To samo dotyczy osób, które urodziły się po 1968 r. Te osoby nawet, jeśli wykonują lub wykonywały pracę o szczególnym charakterze na podstawie obowiązujących przepisów również nie nabydą prawa do emerytur pomostowych.

– **Jak uzasadniają takie ograniczenia autorzy projektu?**

– Strona rządowa powołują się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, ale moim zdaniem nie jest prawidłowy argument. Są trzy orzeczenia dotyczące tego problemu. TK uznał, że koncepcja wygaszania szczególnych uprawnień emerytalnych jest zgodna z konstytucją i, że jest możliwe dzielenie ubezpieczonych na różne grupy w zależności od daty urodzenia i wyraźnie w uzasadnieniu mówi o wygaszaniu uprawnień, ale dotyczy to emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Natomiast w żaden sposób nie odnosi się do uprawnień wynikających z emerytur pomostowych. □

Definicje Zespołu Ekspertów Medycyny Pracy

PRACA O SZCZEGÓLNYM CHARAKTERZE jest to praca związana ze szczególną odpowiedzialnością oraz wymagająca szczególnej sprawności psychofizycznej, której możliwości należytego wykonywania w sposób nie zagrażający bezpieczeństwu publicznemu, zdrowiu lub życiu własnemu lub innych osób, a także dobrem społecznie ważnym, obniża się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej spowodowanego naturalnym procesem starzenia się. Prace te są wykonywane stale, w pełnym wymiarze czasu pracy.

PRACA W SZCZEGÓLNYCH WARUNKACH są to prace wykonywane stale, w pełnym wymiarze czasu pracy, w warunkach środowiska determinowanych: siłami natury, procesami technologicznymi lub cechami pracy, które stawiają przed pracownikami wymagania, przekraczające poziom ich możliwości jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym kontynuowanie dotychczasowego rodzaju pracy.

Co na to medycyna?

W listopadzie 2005 r. zarządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej został powołany Zespół Ekspertów Medycyny Pracy ds. Zweryfikowania Wykazu Rodzajów Prac w Szczególnych Warunkach i w Szczególnym Charakterze.

Zadaniem zespołu była ocena niektórych aspektów raportu przygotowanego jeszcze w 2000 r. przez Komisję Ekspertów ds. Uprawnień do Obniżonego Wieku Emerytalnego Osób Zatrudnionych w Szczególnych Warunkach lub Szczególnym Charakterze.

Zespół na podstawie własnych wniosków i pracy poprzedników opracował nową definicję prac w szczególnych warunkach oraz prac o szczególnym charakterze.

W obu przypadkach specjaliści stwierdzili, że wcześniejszą emeryturę może uzyskać ten pracownik, który aktualnie wykonuje taką pracę od minimum 5 lat i przepracował w warunkach szczególnych łącznie co najmniej 15 lat. W przypadku nauczycieli, personelu medycznego, pracowników pełniących służbę, a także kaskaderów, akrobatów i trenerów, zdaniem zespołu trudno znaleźć obiektywny i wiarygodny wskaźnik obniżenia zdolności do wykonywania pracy. Dlatego w takim wypadku najważniejsze

jest osobiste odczucie niemożności sprostanania wymaganiom związanym z pracą. Zdaniem autorów raportu tacy pracownicy po osiągnięciu 55 lat dla kobiet u 60 lat dla mężczyzn powinni mieć możliwość podjęcia decyzji o zaprzestaniu lub konsytuacji pracy zawodowej.

Specjaliści medycyny pracy stwierdzili również, że konieczność udzielenia pracownikowi zatrudnionemu w warunkach szczególnych lub wykonującemu pracę o szczególnym charakterze wcześniejszej emerytury, jest dowodem na to, że doprowadzono do sytuacji, w jakiej pracownik nie może już kontynuować pracy na dotychczasowym stanowisku, a nie jest racjonalne by szukał(lub nie ma dla niego) innej pracy.

Zdaniem ekspertów bardziej racjonalnym rozwiązaniem jest stworzenie tym pracownikom możliwości o wiele wcześniejszego, niż na 5 lat przed ustawowym wiekiem emerytalnym wycofania się z pracy w szczególnych warunkach. To stworzenie możliwości powinno polegać na ułatwieniach w procesie przekwalifikowania się i poszukiwaniu innej pracy. Byłoby to najbardziej odpowiednie działanie profilaktyczne.

Ustawa nie dla „S”

29 maja prezydium Komisji Krajowej zdecydowało o odrzuceniu rządowego projektu ustawy o emeryturach pomostowych.

Decyzja Prezydium KK nr 117/07

ws. projektu ustawy o emeryturach pomostowych

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” po zapoznaniu się z przedstawionym przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej projektem ustawy o emeryturach pomostowych żąda odrzucenia w/w projektu ustawy, ze względu na następujące wady:

1. Projektodawca przekroczył zakres regulacji ustawowej wynikającej z art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - rażąco ograniczając zakres podmiotowy uprawnionych do emerytur pomostowych, co może zostać uznane za naruszenie praw podmiotowych tymczasowych (ekspektatyw) tych osób, chronionych na mocy art. 2 Konstytucji RP (zasada ochrony praw nabytych).
2. Złamanie zasady równości wobec prawa sformułowanej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP (data urodzenia lub rozpoczęcia pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie stanowi relevantnego kryterium różnicowania sytuacji prawnej).
3. Uprawnienie Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia wykazu prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze narusza sformułowany w art. 67 ust. 1 zdanie 2 Konstytucji RP warunek określenia zakresu i formy zabezpieczenia społecznego w ustawie.
4. Nie do zaakceptowania są definicje pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze, które nie uwzględniają kryteriów medycznych, będących podstawą określenia prawa do emerytury dla osób zatrudnionych w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Jednocześnie ponownie domagamy się zachowania trybu negocjacyjnego dotyczącego uprawnień do obniżonego wieku emerytalnego dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ustalonego z rządem w grudniu 1998 r. i w ramach Komisji Tróstronnej w maju 2005 r., potwierdzonych przez obecny rząd w deklaracji w sprawie rozpoczęcia negocjacji nad umową społeczną.

W przypadku nieuwzględnienia naszych postulatów będziemy zmuszeni do wszczęcia procedur przewidzianych w Porozumieniu Rady Ministrów i Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” z maja 1992 r., a w razie braku porozumienia podjęcia działań statutowych, do akcji protestacyjno-strajkowej włącznie.

Główne założenia projektu ustawy o emeryturach pomostowych z 27 kwietnia 2007 r.

1. Zgodnie z projektem ustawy o emeryturach pomostowych, prawo do nich przysługiwać będzie wyłącznie ubezpieczonym urodzonym w latach 1949-1968 (art. 3 pkt 1 projektu). Jednocześnie prawa do emerytury pomostowej zostaną pozbawieni ubezpieczeni urodzeni po 31.12.1968 r. Nawet jeżeli osiągnęli już, na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagane do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym (wynoszące z reguły 15 lat).

2. Dodatkowe ograniczenie wprowadza także warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r. Oznacza to, że prawa do emerytury pomostowej pozbawione zostaną osoby, które po 31.12.2007 r. spełnią warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej (w tym warunek osiągnięcia wymaganych okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze), lecz które pracę w szczególnych warunkach rozpoczęły po 31.12.1999 r.

3. W projekcie ustawy o emeryturach pomostowych brakuje wykazu prac w szczególnych warunkach oraz w szczególnym charakterze. Przewiduje się jedynie zdefiniowanie prac w szczególnych warunkach oraz o szczególnym charakterze, zaś określenie wykazów tych prac nastąpiłoby w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.

4. Ustawodawca zakłada także, że świadczenia osób, które rozpoczęły pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1.01.1999 r. będą finansowane ze składek pracodawców zatrudniających pracowników w szczególnych warunkach po 31 grudnia 2007 r. Przyjęcie tego rozwiązania spowoduje, że pracodawcy dążyć będą do wyeliminowania przypadków świadczenia pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, nie zawsze uczciwie. Dążenie pracodawców do wyeliminowania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (zarówno w sposób uczciwy i nieuczciwy) spowoduje, że środki pochodzące ze składek nie będą stanowić istotnego źródła finansowania świadczeń.

**fragment z oprac.
dr Marcina Zielenieckiego**

